Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Cursus studiorum monasticorum, sive series sublimium disciplinarium - Cod. Ettenheim-Münster 99-110

Thelogica universa - Ettenheim-Münster 107 - Tom. I

Cartier, Gallus

[S.l.], 1745

Caput octavum

urn:nbn:de:bsz:31-111007

Visual Library

154.
~~158.~~ Resp. Neg. Hebraeos, et Graecos Prophetarum et Apostolorum Codices, quos modò pre manibus habemus, esse ipsorum autographa, seu ea ipsa, quae ipsi enararunt, sed illorum apographa duntaxat, seu exemplaria, quemadmodum et Latini Codices; unde qui priores exscripserunt, etiam erori obnoxii fuerunt, aeque ac Latini Interpretes. quare nihil probat objectio. Certè Codices tùm hebrei tùm Graeci, qui fontes nuncupantur, jam ante Concilium Tridentinum puri non fluebant. Igitur meritò Concilium istud Scripturae authentitatem ab eâ Latinâ versione, quae quamplurimis saeculis jam Ecclesiae universalis usu probata fuerat, repetit. praesertim cùm ibi de authenticitate comparativâ ad caeteras Latinas editiones duntaxat ageretur, hebraïcò et graecò textibus intactis relictis. Equidem concedimus, Latinos Interpretes nostros erori fuisse obnoxios; neque eorum versionem Concilium ita probavit, ut asseret, nullos in eâ librariorum erores reperiri; sed certos nos reddere voluit, in iis praesertim, quae ad fidem et mores pertinent, nuda esse in hac versione Interpretum errata. ~~[illegible]~~

123

Caput Octavum.

De ponderibus, monetis, mensuris et vasis, quae S. Scriptura passim commemorat. Item de anno et mensibus Hebraeorum, necnon Massorâ et Massorethis

Antequam de singulis S. Scripturae libris specialim tractemus, opere preti-

um duximus, hîc ea paucis referre, quæ 155. ~~159~~.
De variis ponderibus, monetis, mensuris et vasis, quorum frequens est in S. Scripturâ mentio, necnon de annô et mensibus Hebræorum, atque de Massorâ et Massorethis, Tractatores sacri tradunt.

De Monetis.

Variæ fuerunt apud Antiquos monetæ, quas etiam Scriptura commemorat, hæque præcipuè numerantur: As, Obolus, Denarius, Drachma, didrachma Siclus seu Stater, Mna seu Mina, et Talentum.

As antiquitùs fuit pondus vulgatissimum pondo, seu pondium alio nomine dictum. Constabat autem tunc As librâ æris; unde As quasi æs librale dici creditur. Hanc æris libram, seu assem postèa Romani juxtà 12. anni menses in duodecim partes divisêre, quas uncias vocarûnt; undè uncia erat pars duodecima assis, sextans erat pars sexta, quadrans quarta, triens tertia, et semis seu semissis dimidium. Sed quia temporis successu factum est, ut locô æris appensi, coeptum sit uti ære signatô, et longè levioris ponderis, valórque cujuscunque monetæ desumi coeperit non tam à materiâ monetæ, quæ paulatim magis ac magis imminuta est, quàm à figurâ monetæ impressâ; inde fit, quòd hodie As seu pondo non libram unam seu 12. uncias Romanas contineat, sicuti tunc continebat, sed sit parva moneta ærea, quam Germani crucigerum ein Kreützer vocant, seu potiùs trientem Drey Pfenning, seu Drey Zweyer, unum valens Bajocum Italicum, seu me- 124.

Sch. J 73

158. ~~160.~~ dium obolum hebræum, seu decimam partem Julii Italici, vel Regalis Hispanici, sive Drachmæ Atticæ, vel Denarii.

125. Obolus alius est Atticus, seu Atheniensis, alius Hebræus. Obolus Atticus est sexta pars drachmæ Atticæ*; Obolus verò Hebræus est vigesima pars Sicli argentei, adeoque æquivalet duobus assibus; Siclus enim argenteus quadraginta assibus constat. Atticus Obolus Hebræô minor est, quippe qui vigesima quarta tantùm pars sit Sicli argentei.

a * seu Atheniensis ab Athenis græciæ urbe

126. Denarius juxtâ Budæum apud Romanos erat nummus argenteus quatuor sextarios valens, ita dictus, quòd pro decem assibus in solutionem cederet, seu ut alii explicant, erat nummus aureus, vel argenteus: aureus decem valebat Argenteos, unde Denarius dictus; argenteus verò decem valebat cupri asses, quare et Denarius pariter vocatus; erat enim certa monetæ species unius Drachmæ argenteæ valens 10. asses, atque statutum diurni laboris præmium.

127. Drachma moneta Attica primùm tempore Regni Græcorum, idest, Alexandri Magni, ab Hebræis usurpari coepit; antè ida tempora, quid Drachma esset, Hebræis ignotum fuit. Drachma igitur Attica argentea, de quâ vulgò loquimur, est quarta pars Sicli, potestque considerari, vel ut est genus ponderis, vel ut est genus numismatis seu monetæ: ut genus ponderis, est octava pars unciæ ex 18. Siliquis, seu ex sex obolis, vel ex tribus Scrupulis constans. Est autem Siliqua juxta Budæum apud Romanos minimi ponderis genus, tertiam Oboli, sextam Scrupuli, et decimam octavam Drachmæ partem conficiens: tres enim Siliquæ faciunt Obolum, duo Oboli Scrupulum, tria

Scrupula Drachmam, sicut et octo Drachma Uniam, et Uniae duodecim libram minorem seu communem; majorem enim libram sexdecim Uniis conficiunt. Drachma autem spectata, ut est genus aliquod numismatis seu moneta, est certa moneta species valens Denarium Romanum. 157. ~~161.~~

Didrachma, seu Didrachmum, vel Drachma Hebrea erat certa moneta seu numismatis species duas pendens, vel valens Drachmas Atticas, unde ad comparationem Drachmae Atticae Didrachma, quasi bis seu duplex Drachma nuncupabatur: valebat ergò duas Drachmas Atticas, seu dimidium argenti Siclum, hoc est, 20. Asses. 128.

Siclus erat argenti numisma, seu moneta apud Hebraeos usitatissima, ponderans, et valens Semiuniam, seu quatuor Drachmas Atticas argenti, duas verò Hebraeas tantùm, aequivalens quatuor Julijs Italicis, seu florenô Germanicô, duabusque libris Gallicis. Dici solebat alio nomine Stater, quae vox Graeca Hebraïcè idem est ac Sekel, hoc est, Siclus, sive pondus. Tunc enim pecunia figurâ non signabatur, quemadmodum nunc signatur, sed ad pondus tantùm appendebatur: Judaei aequè ac Romani rudem aeris, aut argenti, vel auri massam ad certum pondus libratam et aestimatam locô pretii et pecuniae adhibebant: Siclusque ponderabat quatuor Drachmas Atticas, ut dictum. Ubi autem successu temporis hanc aeris, aut argenti, vel auri massam, sive monetam figurâ consignare coeperunt, Siclus apud Hebraeos 129.

ita signatus erat, ut haberet ex unâ parte Urnam cum Manna cum hâc inscriptione, Sekel Israël, idest, Siclus Israëlis; ex alterâ verò parte referret Virgam Aaronis floridam cum hâc inscriptione, Jerusalem Kedesa, hoc est, Jerusalem Sancta; qui Siclus, licèt figurâ signatus, debebat etiam esse justi ponderis, atque ut id ubique servaretur, et ne fraudi locus esset, Siclus asservabatur in Sanctuario justissimi ponderis, et velut sacer, ad quem appendi et examinari possent cæteri, ut habetur Levitici c. ult. v. 25. Advertendum tamen, quòd illos Siclos Hebraïcos primi omnium signare coeperint Assamonæi seu Machabæi tempore Simonis Machabæi; antiquos enim et horum antecessores Hebræos nunquam Siclos suos signasse compertum habemus. Quoties ergò in Scripturâ legitur Argentum vel Aurum sine addito, justò communiorem, et probabiliorem opinionem semper Siclus videtur intelligendus, quæ opinio, si vera est, pro triginta florenis germanicis, seu sexaginta libris gallicis aut centum viginti Juliis Italicus à Judâ proditore venditus fuit Servator noster Jesus Christus: Non dissimulandum tamen, hâc de re variare Doctores.

130. Mna seu Mina est vox Attica significans apud Athenienses tam certam ponderis, quàm numismatis seu monetæ speciem, quæ Latinè dicta est Mina, Græcè Mna et Hebraïcè Manéh. Alia erat Attica, alia Hebræa: Mina Attica continebat 25. Siclos; Hebræa 50. Utraque tamen in pondere centum habebat Drachmas, Hebræa Hebræas, et Attica Atticas.

159. ~~163.~~ 131.

Talentum erat certi generis numisma, seu moneta omnium maxima continens Minas 60. quæ Minæ, cùm essent apud varios variæ pro diversitate Drachmarum, ita et Talentum apud varios erat multiplex et varium; aliud enim erat Euboicum, aliud Ptolomaïcum, aliud Syrium aliud Tyrium, aliud Antiochenum, aliud Babylonicum; sed inter illa omnia duo fuêre celeberrima, Atticum videlicet, et Hebræum. Hæc omnia Talenta, licèt essent pondere et pretiô disparia, in hoc tamen conveniebant, quòd singula 60. sui generis Minis constarent, sicut et singulæ Minæ centum ubique Drachmas explebant. Sed cùm pro diversitate Drachmarum Minæ essent majores, vel minores, ita etiam et Talenta. Unde Hebræum Talentum est duplô majus quàm Atticum, valet enim tria millia Siclorum, seu Florenorum Rhenanorum; Atticum verò mille quingentos. Talentô Atticô ne dum Athenienses, sed cæteri Græci, necnon etiam Romani, aliæque nationes ferè omnes; Hebræi verò Hebræô utebantur. Talentum insuper aliud erat aureum, argenteum aliud, quæ æqualis erant ponderis, sed disparis pretii: cùm enim proportio pretii auri ad argenti pretium sit duodecupla, sequitur, quòd auri Talentum unum æquivaleat 12. argenti Talentis; adeo ut Talentum aureum Hebræum summam 36000. Siclorum, seu Florenorum Rhenanorum, Atticum verò 17000. conficiat.

De Mensuris ac Vasis.

Species mensurarum, ac vasorum 132.
præcipuæ sunt Corus, Cadus, Batus, Ephi, Amphora, Urna, Hydria, Metreta, Artaba, Modius, Hin, Congius, Sextarius, Cabus, Gomor, Cyatus.

162.
~~164.~~
133. Corus Græcorum, seu Chomer Hebræorum erat aridorum (v. g. frumenti) mensura omnium maxima, nempè onus seu mensura oneris, quod bajulare possit asinus; (Unde asinus apud ipsos dictus est Chamor;) Continet autem decem Ephi, seu 30. Modios; media verò pars, seu dimidium Cori dicitur Lethek seu Elevatio, quia est onus, seu mensura oneris, quod robustus et vegetus adolescens elevare possit, et asino imponere, continens quinque Ephi, seu quindecim Modios.

134 Cadus erat apud Hebræos species vasis seu mensuræ liquidorum, capiens sicut Amphora Attica tres Urnas, seu duodecim Congios, vel aquæ, aut vini libras 20. et dicebatur Hebraïcè Chod, Græcè Kadós; Latinè Cadus, Germanicè dicitur Ein Vass. Ein Tonne, Gallicè Une Caque, un Baril, Italicè Barille.

3
475
3

135. Batus est pariter liquidorum Hebrææ mensuræ genus, ejusdem capacitatis ac Ephi, capiens decimam partem Cori, adeoque tres Modios, seu octo congios, vel 48. Sextarios Romanos, vel duas Urnas Romanas. Adverte tamen duplicem apud Hebræos fuisse Batum, majorem unum, minorem alterum; major capiebat metretam unam cum dimidiâ; minor autem idem erat ac Metreta, seu ejusdem mensuræ.

136. Amphora erat certa vasis species seu certa liquidorum mensura duas habens ansas, quibus utrinque ferri pos-

set. Dicebatur alio nomine Quadrantal, seu pes cubicus, vel Quadratus ex eo, quòd esset figura ex omni parte quadrata, haberetque tam in longitudine, quàm in latitudine, tam in profunditate, quàm in altitudine pedem Romanum. Capiebat autem hujusmodi Amphora Romana Urnas duas, seu tres modios, quemadmodùm et illa vasis species, quo Ephi dicebatur, undè Ephi idem est ac Amphora; Ephi enim vox hebræa, Amphora verò Latina est. 161. 165.

Urna erat certum mensuræ genus quatuor capiens Congios, seu Sextarios Romanos viginti quatuor, vel dimidium Ephi seu Amphoræ Romanæ, et prout explicant alii, Urna erat, et adhuc est vas, quo aqua ex puteis, vel fluminibus hauriri solet, ita dictum, quòd subter aquam demersum, et inde rursùs sursùm emergens urinantis speciem referre videatur. Antiquitùs tamen dicebatur Urna vas illud, in quo Judicum suffragia colligebantur; imò et illud aliud, in quo reclusi servabantur defunctorum cineres. 137.

Hydria erat vas aquarium, seu vasis genus ad continendam aquam destinatum, æqualis capacitatis cum Cadô et Amphorâ Atticâ, tres continens Urnas, seu 12. Congios, vel aquæ libras centum viginti. Credibile tamen est, non omnes æqualis capacitatis fuisse Hydrias, sed alias minoris, majoris alias, seu quandam majores fuisse, alias minores. 138.

~~162.~~ ~~160.~~ 139. Metreta est genus vasis, seu mensura, quod vulgò à metiendo Metreta vocatum est; eratque eadem mensura Græcis, ac Bath sive Batus Hebræis, æqualisque capacitatis cum Ephi, continens juxtâ Budæum io. congios, vel iz. juxtâ S. Epiphanium*.

b *lib. de mensur. et pond.

140. Artaba erat mensura genus septuaginta duos capiens Sextarios, inquit S. Epiphanius*. At, prout alii volunt, triplex erat, Persica nempe, Medica, et Ægyptia: Persica capiebat Medimnum et tres Cabos, Medica Medimnum, Ægyptia verò, de qua hic sermo est, quinque Modios. Medimnus autem erat aliud mensura genus senos capiens modios, seu Amphoras duas, vel Italici frumenti libras centum viginti.

c *Ibid.

141. Modius erat genus Romanæ mensuræ, quâ frumenta, aliâque hujusmodi mensurabantur et dispensabantur; unde Modius quasi modus, quo dispensanda erant, dicebatur, eratque tertia pars Amphoræ Romanæ, seu Ephi capiens Sextarios Romanos sexdecim seu triginta duas Heminas, vel viginti sex libras aquæ vel vini; frumenti verò viginti libras tantùm, et æqualis erat Modius Sato: Satum enim erat genus mensuræ aridorum continens Modium Italicum.

142. Hin Ditio Hebraïca, erat, teste Josephò, apud Hebræos certum mensuræ genus, duos continens Choas sive

Congios, hoc est, duodecim Sextarios Hebræos; duo enim Choa, sive Congii faciunt duodecim Sextarios Hebræos, ditos Hebraïcè Logim, et Latinè Logos, octo verò duntaxat Sextarios Romanos. unde sequitur, quartam partem Hin olei tusi fuisse tres Hebræos olei tusi Sextarios, duos verò Romanos tantum, seu tres circiter olei tusi libras. Dicit Josephus olei tusi, quia, ut notat Cornelius à Lapide, oleum hoc non debebat esse attritu molæ expressum, quod impurius est, sed pilò benè tusum, vel certè sponte fluens, quod purius atque limpidius est. 143.

Congius, qui et alio nomine Chus sive Choa ab antiquis dicebatur, erat certum liquidorum mensuræ genus, octavam juxta Budæum Ephi partem capiens, seu Sextarios Romanos sex, hoc est, Heminas sive Cotylas Atticas duodecim. Cotyla enim, alio nomine Hemina dita, erat aliud mensuræ genus dimidium Sextarii continens, ac proinde sex Sextarios capiens Congius, duodecim Heminas capiebat, seu Cotylas. Ab illo mensuræ genere, quod Congius dicitur, Novellius Torquatus Mediolanensis dicitur cognominatus fuisse Tricongius, eò quòd olim coram Tiberiò Cæsare unicò haustu tres vini Congios siccasset. 143.

Sextarius erat magnus Scyphus duas Heminas, seu duas Cotylas, vel sextam partem Congii continens; unde Sextarius dictus, sicut Quartanus à 144.

quartâ parte, Acetabulum ab octavâ, et Cyatus à duodecimâ parte ejusdem Sextarii. Triplex vulgò erat Sextarius, Romanus videlicet, Attius, et Hebræus. Romanus erat Attiô major, et Attius Hebræô. Capiebat enim Romanus duodecim Cyatos, Attius, et Hebræus alio nomine Log seu Logus dictus octo tantùm, sed pondere impari. Romanus viginti uncias vini, vel aquæ, Attius quindecim, et Hebræus tredecim duntaxat continebat.

145. Cabus Hebræorum, sive Choenix Græcorum, erat certum mensuræ genus continens quartam partem Modii, seu quatuor Logos, vel Sextarios Hebræos; eratque mensura victûs diurni unius hominis, capiens quatuor libras, et quinque uncias; Unde quarta pars Cabi erat libra una cum unciâ unâ, sive tredecim uncia.

146. Gomor sive Asaron erat mensuræ genus, quo maximè per quadraginta annos in desertô ad metiendum Manna usi sunt Hebræi; eratque talis, ut caperet decimam partem Ephi, et octo aquæ ~~vel vini, vel~~ frumenti contineret libras, sufficiebatque ad diurnum cujusumque etiam robustioris hominis victum: Non tamen continebat octo Manna libras; Manna enim, cùm longè levior esset frumentô æqualis ponderiserat cum farina, et Gomor Mannâ plenum quinquaginta circiter

uncias, et non ultrà, ponderabat; et 165.
hinc est, quòd Hebræi Gomore uno
Mannâ plenô egerent pro victu diur-
nô, eóque quotidie vescerentur sin-
guli.

Cyathus erat vasculi seu cali- 147.
cis genus, quod in conviviis ad meti-
endum, hauriendumque adhiberi so-
let, germanicè Brusser, Italicè Bo-
cale, Gallicè Gobelet, duodecimam
Sextarii Romani partem capiens;
et sicut Ephi, seu Amphora Roma-
na duas continebat Urnas, Urna
quatuor Congios, Congius sex Sexta-
rios, Sextarius duodecim Cyathos,
ita et Cyathus quatuor Cochlearia
seu Ligulas. Cochleare autem, sive
Ligula, est mensura omnium mi-
nima, seu vasculum figuræ oblon-
gæ, in formam Ligulæ, omnium
minimum, alio nomine et per apo-
copen, seu decurtationem ultimæ litteræ
Cochlear dictum ideo, quod ad cochleas,
aliasque hujusmodi escas in mensis sumen-
das, vel hauriendas inserviat.

De Mensuris Longitudinis.

Mensuræ longitudinis, de qui- 148.
bus in Sacris Litteris fit mentio præci-
puæ sunt: Digitus, Palmus, Pes,
Cubitus, Passus, Ulna, Stadium, Mil-
liare.

Digitus, quamvis passim pro unâ 149.
seu singulari aliquâ ex illis quinque
manûs nostræ extremis partibus suma-

S. 77

166. ~~149~~ tur, tamen interdum accipitur pro quodam mensuræ genere; estque decima sexta pars pedis, sive mensura, vel latitudo unius digiti transversim positi omnium minima, quatuor continens hordei grana transversim posita.

150. Palmus Duplex est, major seu extensus, et minor seu contractus. Iste est mensura quatuor digitorum transversim positorum. Major verò, qui et Spithama nuncupatur, est spatium trium palmorum minorum, seu duodecim digitorum, vel extensio illa, quæ est inter pollicem, et indicem manus extensæ.

151. Pes, quamvis passim sumatur pro eâ corporis parte, quâ ad gradiendum utimur, est tamen quoddam mensuræ genus vulgatissimum, et ubique notum, quo mensurantur terræ, continetque quatuor palmos, seu sexdecim digitos transversim positos.

152. Cubitus vulgaris tam apud Romanos, quàm Græcos et Hebræos est pes cum dimidio, hoc est, sex palmorum communium seu minorum sive viginti quatuor digitorum, vel duorum palmorum extensorum seu majorum; estque longitudo seu extensio à flexu brachii usque ad extremum digiti longioris extensi; sive est quarta pars Staturæ hominis benè formati: quisquis enim benè formatus homo habet

quatuor sui cubitos, seu pedes sui sex, 167. ~~171.~~
et totidem facit cubitos, vel pedes, ubi
sua brachia in latum extendit.

Passus duplex est, compositus 153.
nimirum et simplex. Passus compo-
situs seu major, quo utuntur geome-
tra, undè et dictus geometricus, est
spatium quinque pedum, sive vi-
ginti palmorum. Passus verò sim-
plex et minor, qui dicitur gressus, est
dimidium passûs geometrici, seu
spatium duorum pedum cum dimi-
diò.

Ulna est genus mensuræ tan- 154
tam capientis longitudinem, quan-
tam complectuntur duo brachia utrin-
que extensa, seu est duorum brachio-
rum extensorum longitudo. Varia
tamen nunc apud varias nationes
est Ulna. Soli gali seu Parisien-
ses assignatam à nobis Ulnæ longi-
tudinem retinere videntur: cete-
ræ plerumque nationes, dimidio illam
decurtant, adeò ut apud germanos
v.g. Ulna unius brachii longitudi-
nem non excedat, imò nec attingat,
si Viennenses excipias, quorum Ulna
longitudinem brachii cum dimidiò attin-
git.

Stadium, prout Sacra Scriptu- 155.
ra de eo mentionem facit, est mensu-
ra centum viginti quinque passuum;
curriculum enim, hoc est, locus sive
spatium illud, in quo cursu et luta-

~~172.~~ tione exercebantur antiqui, totidem continebat passus, et Stadium dicebatur à Stando, sive à Statione, eò quòd Hercules eo centum viginti quinque passuum spatiò uno spiritu confectò, stetisse fingebatur. Est duplex Græcum scilicet, et Romanum; Græcum centum duntaxat, Romanum verò centum viginti quinque passus compositos seu geometricos continet, estque octava pars milliaris, seu mille passuum.

156. Milliare, idem est ac mille, Milliare enim Italicum à mille passibus, quos continet, dictum est; et duplicatum facit Leucam unam.

De Anno et Mensibus Hebræorum.

157. Apud Hebræos Annus duodecim Lunarium mensium periodò concluditur; singuli menses proinde alternò ordine 30. et 29. diebus constant, initiò tamen facto ab eo Mense, qui 30. dies numerat.

158. Porro duplex anni initium ipsi statuunt, unum in Autumnò, alterum in Vere. Annus ad civiles usus Autumnò, ad Sacros autem, seu ad ea, quæ Dei cultum respiciunt, ut sunt festa, Vere incipit, quâ anni ætate Romani etiam annum incipiebant.

159. Primus igitur Mensis anni Civilis, et Septimus anni Sacri, seu Ecclesiastici Tizri nuncupatur. Triginta diebus constat, et idus prima dies seu Neo-

menia Lunationi seu Novilunio Septembris nostri respondet. Secundus anni civilis, et octavus anni Sacri Mensis Marschevan, sive Bul 3. Reg. c. 6. v. 38. dicitur; est 29. dierum, et Lunationi Octobris nostri respondet. Casleu tertius anni civilis et nonus anni Sacri, 30. dierum, Lunationi Novembris respondet. Thebet quartus anni civilis et decimus Ecclesiastici, 29. dierum, et Lunationi Decembris respondens. Sebath sive Scheveth, quintus anni civilis, et undecimus Sacri, 30. dierum, Lunationi Januarii respondens.

Addar sextus mensis anni civilis, et duodecimus Ecclesiastici, 29. dierum, Lunationi Februarii respondens. Nisan sive Abib Exod. 13. v. 4. Septimus mensis anni civilis, et primus anni Sacri, 30. dierum, et Lunationi Martii respondens. Jiar seu Zio vel Zis, 3. Reg. 6. v. 1. Octavus mensis anni civilis, et secundus Ecclesiastici 29. dierum, et Lunationi Aprilis respondens. Sivan nonus anni civilis et tertius Ecclesiastici 30. dierum, Lunationi Maji respondens. Thamuz sive Thammuz decimus anni civilis, et quartus anni Sacri, 29. dierum, Lunationi Junii respondens. Ab undecimus mensis anni civilis, et quintus Ecclesiastici, 30. dierum, Lunationi Julii respondens. Elul duodecimus mensis anni civilis et sextus Sacri, 29. dierum, Lunationi Augusti respondens.

Cum autem hi Hebraeorum menses ad Lunae cursum exarati, breviorem nostro, qui ad annum Solis cursum mensuratur, annum efficiant. Annus enim Solaris 365. diebus, 5. horis, 48. minutis, et 37. secundis definitur; Lunaris verò 354. diebus dumtaxat. Hinc Hebraei, ut damnum illud resarciant, singulis trien-

160.
143.

678

niis unum mensem intercalarem adjiciunt; ut sic annorum periodus cum Solis cursu constet; huncque mensem, quod illum post mensem Adar sextum anni civilis, et duodecimum Ecclesiastici februario nostro respondentem collocent, Ve-Adar, idest, Secundum Adar appellant.

160. De Massorâ et Massorethis.

Massora vox hebræa Traditionem sonans, ex verbo Masar, nempè tradere, dare offerre. Massorethæ verò dicti sunt Doctores illi Hebræorum, qui lectionem Sacri Textûs determinarûnt, additis punctis vocalibus, quæ puncta scilicet vocales consonantibus adjungendas significarent, et exprimerent, sicque earum defectum supplerent, et marginalibus notis, quæ in Bibliis Hebraïcis impressis occurrunt; et qui religiosâ sedulitate verba omnia, versus, literas cujuscumque libri numerarûnt, ne temporis successu aliquid mutari contingeret, eademque lectio semper et fixa permaneret. Cùm enim Hebræi soepissimè sine vocalibus sonum vocis determinantibus scribere soleant, nonnisi traditionibus quibusdam à patre in filium derivatis, rationem quasdam consonantes legendi acceperant, quæ sanè variam inducere poterant significationem pro vocalium varietate, quæ suppleri debebant. Sic tres litteræ d.b.r. exprimere possunt dabar, verbum; vel ipse dixit; dabir, atrium; daber, mors; dabber, loquere; p. Traditione igitur statutum est, quam in singulis ubi forte occurrunt, eadem vocabula significationem obtineant. Quam Traditionem Massorethæ firmam ratamque punctorum vocalium ope effecerunt; unde illis nomen Massorethæ, eorumque operi Massora, sive Traditio inditum.

Quo tempore Massoræ Auctores hi seu Massorethæ florere coeperint, incertum, sanè verisimillimum videtur eos sæculum nonum, vel ad summum, septimum non excedere. Et hisce parti primæ Tractatûs nostri de S. Scripturâ finem imponimus.